

Zgłoszono: 30.01.2024
Zaakceptowano: 06.02.2024

II EDYCJA ŚWIĘTOJAŃSKICH KONCERTÓW ORGANOWYCH IM. MARIANA DORAWY W TORUNIU

W roku 2023 po raz drugi w toruńskiej bazylice katedralnej zorganizowany został cykl koncertów organowych „Świętojańskie Koncerty Organowe im. Mariana Dorawy”, które odbywały się w kolejne czerwcowe weekendowe wieczory. Koncerty są inicjatywą obarconą jeszcze przypadłościami wieku niemowlęcego, mimo że wyewoluowały z wcześniejszych (i wciąż trwających) „Koncertów świętojańskich” – legitymujących się znacznie dłuższą tradycją i o których pisałem w poprzednim omówieniu¹. Dla odróżnienia więc obu inicjatyw, „młodsza” od początku poświęcono upamiętnieniu osoby zmarłego w 2022 r. Mariana Dorawy – niestrudzonego działacza na rzecz ochrony i konserwacji zabytkowych instrumentów organowych. Powstało w ten sposób niezłe zamieszanie w tytułaturze koncertów, jeśli zważyć, że „Koncerty świętojańskie” (a więc wcześniej utrwalona w historii Torunia impreza) od kilku lat odbywają się dosłownie wszędzie, tylko nie w toruńskiej katedrze pw. Świętych Janów. A gdyby tego było mało, nieopodal, w Chełmży, w 2023 r. wystartował inny cykl muzyki organowej, nazwany „Festiwałem im. Stefana Dorawy” – ojca wspomnianego Mariana oraz Alfonsa, długoletniego organisty konkatedry chełmżyńskiej i kierownika tamtejszego Chóru Święta Cecylia². Mówi się, że od przybytku głowa nie boli, jednak nadanie wydarzeniu artystycznemu tytułu podobne jest do nadania imienia dziecku przez ojca – może zdeterminować jego przyszłość. Założeniem organizatora – parafii katedralnej – jest zakotwiczenie cyklu koncertów im. Mariana Dorawy wyłącznie w katedrze toruńskiej, co powinno pomóc mieszkańcom i gościom tego pięknego grodu w identyfikacji obu toruńskich festiwali. Zresztą już podczas II edycji dało się zauważyć, że nowa inicjatywa zdobyła sobie już pewne grono stałych słuchaczy. Dyrektorem artystycznym festiwalu jest Dawid Wesołowski, pełniący na co dzień funkcję organisty katedralnego.

Katedra toruńska dysponuje dwoma instrumentami: barokowe organy zbudowane zostały w 1688 r. przez Mateusza Brandtnera z Torunia, a przebudowane w 1821 r.

¹ CZ. GRAJEWSKI, *Świętojańskie koncerty organowe im. Mariana Dorawy*, „Musica Ecclesiastica” 18 (2023), s. 175.

² T. NIŻYGOROCKI, *Organista w parafii jako menadżer kultury*, „Musica Ecclesiastica” 17 (2022), s. 55.

Uszkodzone w 1945 r., staraniem ks. prałata Ryszarda Kwiatka, ówczesnego proboszcza, zostały zrekonstruowane w 1983 r. przez firmę Józefa Mollina. Nawiasem mówiąc, w obecnym stanie wymagają już zdecydowanej interwencji organmistrzowskiej. Drugim instrumentem są organy neoromantyczne, wybudowane przez Maxa Terletzkiego z Królewca w 1878 r. Stosunkowo niedawno poddane zostały renowacji, wydaje się jednak – niekompleksowo.

Każdy z czterech koncertów zrealizowany został na obu organach. Przypadłość wieku niemowlęcego dała znać o sobie już pierwszego dnia festiwalu, 3 czerwca, kiedy zamiast zapowiadanego Romana Peruckiego wystąpił, z przyczyn niezależnych od organizatora, Błażej Musiałczyk – organista katedry gdańskiej w Oliwie, zresztą uczeń R. Peruckiego.

Artysta naukę gry na organach rozpoczął w Salezjańskim Liceum Muzycznym w Lutomiersku, w klasie Michała Olszewskiego. Jest absolwentem klasy organów Gdańskiej Akademii Muzycznej. Umiejętności doskonalił na kursach mistrzowskich, prowadzonych przez wybitnych pedagogów, takich jak: Olivier Latry, Peter van Dijk, Bruno Oberhammer, Wolfgang Deutsch, Julian Gembalski. Błażej Musiałczyk od 2006 r. pełni funkcję organisty archikatedry oliwskiej. Od 2008 r. prowadzi klasę organów w Szkole Muzycznej II st. im. Fryderyka Chopina w Gdańsku-Wrzeszczu, której uczniowie zdobywają najwyższe laury na konkursach muzyki organowej, a absolwenci z powodzeniem kontynuują naukę w uczelniach w Polsce i za granicą. W 2006 r. wziął udział w nagraniu płyty *Wielkie organy Archikatedry w Gdańsku-Oliwie*, która została nominowana do nagrody „Fryderyka”, a następnie uzyskała status złotej płyty. Wraz z trójmiejskimi organistami dokonał pierwszego na świecie nagrania wszystkich dzieł organowych Daniela Magnusa Gronaua. W 2019 r. został wyróżniony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego złotym medalem „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

Program recitalu inauguracyjnego obejmował – na organach barokowych: anonimową *Cantio Polonica* z tzw. lipskiej tabulatury lutniowej (XVII w.), *Hayducki* Mikołaja z Krakowa (1. połowa XVI w.), ponownie anonimową *Arię 50* z tabulatury siostr klarysek ze Starego Sącza (1768) i *Toccatę in e* Johanna Pachelbela (1653–1706). W drugiej części wieczoru na organach głównych B. Musiałczyk zaprezentował licznie zebranej publiczności *Fantazję G-dur* BWV 572 J.S. Bacha, organową transkrypcję pieśni *Après un Reve* op. 7 nr 1 Gabriela Faurégo (1845–1924), *Bolero de Concert* Jamesa Louisa Alfreda Lefebure-Welyego (1817–1870), *Cantilene* Teodora Salome (1834–1896) oraz na zakończenie *Improwizację na temat „Święty Boże”* Mieczysława Surzyńskiego (1866–1924).

Tydzień później, w sobotę 10 czerwca, zaprezentował się Tomasz Głuchowski z Wrocławia. Muzyk jest absolwentem kaliskich szkół średnich: Technikum Budowy Fortepianów oraz Państwowej Szkoły Muzycznej II st. (klasa organów Kazimierza Madziały). W latach 1996–2004 studiował grę na organach i klawesynie we wrocławskiej Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego. Oprócz studiów i licznych kursów mistrzowskich istotny wpływ na jego osobowość artystyczną wywarły liczne wyjazdy

naukowe do Holandii (2008-2010), gdzie kształcił się w zakresie gry na historycznych instrumentach klawiszowych pod okiem Petera van Dijka. W 2011 r. uzyskał stopień doktora sztuki, a w 2019 r. stopień doktora habilitowanego. Jako absolwent Podyplomowych Studiów Monodii Liturgicznej w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, ukończonych w 2018 r., rozwija swoje zainteresowanie chorałem gregoriańskim. Jest tytularnym organistą wrocławskiego kościoła Dominikanów, adiunktem w macierzystej uczelni (Katedra Muzyki Kościelnej), nauczycielem dyplomowanym klawesynu i organów we wrocławskiej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II st. Prowadzi także kursy improwizacji i interpretacji muzyki organowej w kraju i za granicą oraz wykłady z zakresu muzyki organowej, organologii i śpiewu gregoriańskiego. Jest jurorem krajowych konkursów organowych i pianistycznych, konsultantem ds. projektów renowacji i rewitalizacji organów. Koncertuje jako solista (organista, klawesynista) i kameralista w kraju i za granicą. Ma w swoim dorobku kilkanaście płyt CD z muzyką organową i kameralną. Odznaczony został Brązowym Krzyżem Zasługi oraz odznaką honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. Był nagradzany także jako pedagog akademicki m.in. nagrodą rektora Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Tomasz Głuchowski przy organach M. Terletzkiego w toruńskiej katedrze.

Fot. Kamil Hume

T. Głuchowski rozpoczął recital na organach barokowych *Fantazją* (jońską) Jana Pieterszoon Sweelincka (1562-1621), następnie wykonał dwa utwory dawnych mistrzów: *Preludium II in g* Franza Tundera (1614-1667) i *Passacaglię in d* z suity *Urania* Johanna Caspara Ferdinanda Fischera (1665-1746). Po przejściu na organy romantyczne publiczność wysłuchała *Chorału a-moll* Césara Francka (1822-1890), *Elegię fis-moll* Mieczysława Surzyńskiego (1866-1924) oraz pierwszą część (*Allegro appassionato*) z *V Sonaty c-moll* op. 80 Alexandra Guilmanta (1837-1911). Na zakończenie recitalu artysta sprawił wszystkim niespodziankę. Wiadomo było, że będzie to improwizacja. Kiedy jednak prowadzący koncert (piszący te słowa) pozostawił wykonawcy swobodę w wyborze tematu, mało kto spodziewał się, że będzie to temat z filmu *Gra o tron*. Brawurowo wykonana improwizacja nagrodzona została długo trwającym aplauzem.

W związku z odbywającą się w toruńskiej katedrze uroczystością inwestytury Zakonu Rycerzy Bożego Grobu trzeci koncert odbył się wyjątkowo 16 czerwca, w piątek. Wykonawcą był Stanisław Maryjewski (ur. 1985) – organista katedry lubelskiej. Artysta ukończył Państwową Szkołę Muzyczną II st. w klasie organów Jadwigi Kowalskiej oraz Instytut Muzykologii KUL w klasie organów specjalnych Jarosława Wróblewskiego. Kształcił się również na Wydziale Fortepianu, Klawesynu i Organów w klasie organów tego samego pedagoga w Uniwersytecie Muzycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Stanisław Maryjewski ma w swoim repertuarze utwory od muzyki dawnej po współczesność. Ze szczególnym jednak upodobaniem wykonuje literaturę francuską i polską przełomu XIX i XX w. oraz improwizacje. Uczestniczył w kilku kursach mistrzowskich. Jest laureatem dwóch konkursów kompozytorskich. Nagrał kilkadziesiąt płyt z muzyką organową i dokonał wielu premierowych nagrań utworów organowych polskich kompozytorów. Jest pomysłodawcą i dyrektorem artystycznym festiwalu organowych odbywających się w archikatedrze lubelskiej, w kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Lublinie, w Kraśniku i Janowie Lubelskim.

Pierwszą część programu wypełniła dawna muzyka kompozytorów kręgu włoskiego: anonimowa *Prosa de Resurrectione Domini Nostri Jesu Christi Victimae paschali laudes* z tzw. Tabulatury warszawskiej (1580), *Pastorale* nr 16 oraz *Toccata all' Offertorio* nr 15 ze zbioru *Sonate d'intavolatura per organo e cimballo* Domenico Zippoliego (1688-1726) oraz *Sonata G-dur* Vincenzo Belliniego (1801-1835). Na organach głównych zabrzmiały: *Fantazja C-dur* BWV 573 J.S. Bacha, *Grand Choeur alla Haendel* op. 24 nr 2 oraz *Scherzetto* op. 36 nr 8 Charlesa Quefa (1873-1931), *Pièce jubilatoire en forme de Prélude et Fugue* Eugène Gigouta (1844-1925), *Andante cantabile* lubelskiego kompozytora i organisty Władysława Brankiewicza (1853-1929), chorał *Herzlich tut mich verlangen* Josefa Rheinbergera (1839-1901) i na zakończenie improwizacje S. Maryjewskiego na temat pieśni wielkopostnych o Krzyżu świętym.

Już następnego dnia zaprezentował się Marcin Łęcki, były organista katedry toruńskiej, obecnie pracującym w kościele akademickim w Toruniu. Artysta urodził się w 1977 r. we Włocławku. W 2005 r. ukończył Wydział Instrumentalny Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w klasie organów Andrzeja Choro-

sińskiego. Jako student brał udział w kursach mistrzowskich gry organowej. Ze studentami klas organów współtworzył Koło Artystyczno-Naukowe, którego głównym założeniem była prezentacja muzyki organowej w kościołach Wrocławia i Dolnego Śląska. Rozwija swe umiejętności współpracując z Toruńską Orkiestrą Symfoniczną. Odbył szereg recitali w wielu miastach Polski, koncertował także za granicą: w Holandii, Niemczech, Hiszpanii i we Włoszech.

Recital rozpoczął się utworami wykonanymi na organach bocznych: 13. *Sonata post Agnus* Agostino Tinazzoliego (1660-1725), po której zabrzmiała partita *Jesu meine Freude* Johanna Walthera (1684-1748) oraz fantazja chorałowa *Wie schön leuchtet der Morgenstern* Dietricha Buxtehudego (1637-1707). Na instrumencie głównym M. Łęcki zaprezentował wielkie *Preludium i fugę h-moll* BWV 544 J.S. Bacha i na zakończenie *Suitę katedralną* Gordona Younga (1919-1998).

Koncert finałowy, przypadający w patronalne święto katedry i miasta, wykonał Henryk Jan Botor z Tychów. Artysta ukończył Akademię Muzyczną w Krakowie z dyplomami: wychowania muzycznego (1984), kompozycji w klasie prof. Marka Stachowskiego (1989) oraz organów w klasie prof. Mirosławy Semeniuk-Podrazy (1989). W 1988 r. pobierał naukę improwizacji u Jana Jongepiera w Holandii oraz w Letniej Akademii Organowej w Haarlem pod kierunkiem Hansa Haselböcka i Andersa Bondemana. W 1997 r. zdobył I nagrodę na konkursie kompozytorskim *Vox Basilicae Calisiensis* w Kaliszu za utwór na chór *a cappella*. Również w 2002 r. zdobył I nagrodę na Konkursie Kompozytorskim w Mikołowie za *Koncert na organy, orkiestrę smyczkową, dwie trąbki i perkusję*. W 2004 r. zdobył III nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Kompozytorskim *Muzyka Ogrodowa* w Krakowie. Jest twórcą *Missa Joannis Pauli Secundi* na chór i orkiestrę symfoniczną skomponowaną na Światowe Dni Młodzieży w Krakowie w 2016 r. Jego utwór *Misericordias Domini* skomponowany na zamówienie Międzynarodowej Federacji *Pueri Cantores* zdobył wielką popularność i jest wykonywany przez chóry w Europie, Ameryce, Afryce i Azji. Jako koncertujący organista występował w Polsce, Holandii, Niemczech i Meksyku, wykonując również własne kompozycje i improwizacje. Wśród jego recitali znalazły się również koncerty złożone z samych improwizacji na zadane tematy. Brał również udział w nagraniach płytowych swoich kompozycji i improwizacji. W 2014 r. został uhonorowany nagrodą Prezydenta Miasta Tychy w dziedzinie kultury. W 2016 r. został laureatem Śląskiej Nagrody im. Juliusza Ligonja oraz otrzymał brązowy Medal Komisji Edukacji Narodowej. W 2017 r. został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Śląskiego. Obecnie pracuje na stanowisku profesora w Akademii Muzycznej w Krakowie.

W pierwszej części recitalu, obejmującej muzykę dawną, artysta zagrał *Elevazione* Domenico Zipoliego (1688-1726) ze zbioru *Sonate d'intavolatura per organo e cimballo* (1716). Później zabrzmiała jeszcze antyfona *Salve Regina* Jakub Sowy (1545-1593), dwie przygrywki chorałowe: *O Lamm Gottes, unschuldig* oraz *Komm, heiliger Geist, Herre Gott* Georga Philippa Telemanna (1681-1761) i znane *Preludium* Jana Podbielskiego (ok. 1650). Na dużych organach H. Botor wykonał *Fantazję* nr 2 op. 101 Ca-

mille Saint-Saënsa (1835-1921), organową parafrazę własnego utworu liturgicznego *Alleluja*, a następnie kompozycję *Canticorum gratio* Michała Batora (ur. 1997) – syna artysty. Na zakończenie H. Botor zaprezentował Symfonię *In honorem Sanctissimum Cordis Jesu*. Były to improwizacje na tematy pieśni do Najświętszego Serca Pana Jezusa podane przez publiczność: *Z tej biednej ziemi*, *Jezu miłości Twej*, *Nazareński śliczny kwiecie* oraz *Serce Twe Jezusie*. Każdy z motywów zyskał inną formę w ramach symfonii: *Maestoso Allegro*, *Adagietto*, *Scherzo* i *Finale*. Cały występ, ale zwłaszcza ostatni utwór, został nagrodzony długą owacją.

II edycja „Świętojańskich Koncertów Organowych im. Mariana Dorawy” przeszła do historii. W oczekiwaniu na kolejny cykl wyrazić trzeba nadzieję, że instrumenty katedry toruńskiej, zwłaszcza barokowy, będą staranniej przygotowane do tak poważnej imprezy. W 2023 r. opiekujący się organami Michał Klepacki tuż przed koncertem inauguracyjnym zaniemógł zdrowotnie, stąd organizator robił co mógł, by sprostać wymaganiom festiwalowym, za co mu oczywiście chwała. Niemniej należy mieć na uwadze możliwość awaryjnego zastępstwa organmistrza, tak jak w ostatniej chwili udało się znaleźć zastępcę pierwotnie planowanego na rozpoczęcie festiwalu Romana Peruckiego. Licznie przybywająca na koncerty publiczność z pewnością zasługuje na prezentację muzyki na dobrze przygotowanych instrumentach.

Tak jak Henryk Botor zakończył II edycję toruńskiego festiwalu, tak jego syn, Michał, zainauguruje przyszłoroczny cykl koncertów. Ta interesująca informacja potwierdza dobitnie determinację organizatora, by „Świętojańskie Koncerty Organowe im. Mariana Dorawy” wpiwały się trwale w kulturalną panoramę Torunia.